Лопоха В.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

ПРО ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ І ПРАВОПОРУШЕНЬ ПЕРСОНАЛОМ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ УКРАЇНИ

Як показує практика виконання покарань, щорічно з боку персоналу виправних колоній реєструється значна кількість правопорушень і злочинів, пов'язаних з їх службовою діяльністю. Так, тільки у 2014 році персоналом виправних колоній було допущено 89 випадків неслужбових зв'язків із засудженими (тобто таких проступків, що суперечать вимогам нормативно-правових актів, які регламентують їх службову діяльність) [1, с. 13]. Крім цього, мають місце вчинення

персоналом цих колоній злочинів (18 кримінальних справ) та корупційних діянь [1, с. 14]. При цьому, зазначені явища набули хронічних форм, носять перманентний (безперервний) характер та вкрай негативно впливають на стан правопорядку в колоніях. Зокрема вони були зареєстровані як у попередні (2005-2007), так і в подальші (2009-2010) р.р. [5]. Не змінились ці тенденції у 2011-2014 р.р.

З огляду цього та у зв'язку з необхідністю вироблення науково обґрунтованих заходів, спрямованих на протидію зазначеним вище явищам, вибрана тема стала предметом дослідження у даній статті.

Результати проведеного даного дослідження показують, що відхилення поведінки персоналу виправних колоній від нормативно визначених умов виконання службових обов'язків носять наступний характер:

1) проявляються у виді злочинів.

При цьому, як вірно зауважив А.П. Закалюк, ці злочини мають низку особливостей, а саме: у них більш широкою є сфера знаходження безпосередніх об'єктів посягання засуджених та відповідно - вчинення злочинів стосовно них. Більш різноманітними є способи і прийоми злочинних операцій з майном, документами, а також варіанти використання службового становища та повноважень осіб, які вчиняють ці злочини, тощо [3, с. 265];

2) виражаються через корупційні діяння, кількість яких в останні роки (2001-2014) зросла майже вдвічі, при тому, що у цілому серед інших правоохоронців кількість таких проявів за цей період залишилась на тому самому рівні. Зокрема, у 2001 р. у структурі осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, військовослужбовці Збройних Сил та інших військових формувань, включаючи Державну кримінально-виконавчу службу (ДКВС) України, склали 8,6% (2000 р. - 3,7%) [4, с. 24], а у 2008 р. - 8,4% (у 2007 р. - 10,9%) [5, с. 24]. Не змінились ці тенденції і в подальші роки (2008-2014) [1];

3) реалізуються шляхом вчинення дисциплінарних проступків, кількість яких за останні роки, особливо у 2003-2014 р.р., теж суттєво збільшилась. Так, якщо у 2003 р. було покарано в дисциплінарному порядку 7593 працівників ДКВС України, то у 2008 р. - більше 9 тис. осіб [6, с. 13]. Суттєвих змін у цьому контексті не сталось і в 2009-2014 р.р. [1].

Для визначення тенденцій розвитку злочинів, що вчиняються персоналом виправних колоній, а також з'ясування їх структури, динаміки та кілько-якісних показників, у ході даного дослідження був підданий аналізу стан цих злочинів у період з 2005 по 2014 р.р., а щодо корупційних діянь - з 2000 по 2014 р.р., враховуючи, що і в науковій літературі і в офіційних оглядах ДКВС України цьому питанню приділялась певна увага. Як встановлено, за вказаний проміжок часу персоналом виправних колоній ДКВС України було вчинено 252 злочини та 870 корупційних діянь. По роках це виглядало наступним чином:

1) кількість злочинів: у 2005 р. - 14; у 2006р. - 14; 2007р. - 14; 2008р. - 18; 2009р. - 23; 2010р. - 57; 2011 р. - 27; 2012 р.- 19; 2013 р. - 37; 2014 р. - 29;

2) кількість корупційних діянь: у 2000 р. - 51; 2001 р. - 32; 2002 р. - 25; 2003 р. - 20; 2004 р. - 29; 2005 р. - 42; 2006 р. - 54; 2007 р. - 57; 2008 р. - 79; 2009 р. - 82; 2010 р. - 93; 2011 р. - 87; 2012 р.- 91; 2013 р. - 76; 2014 р. - 52.

Отже, розпочинаючи з 2008 р. намітилась чітка тенденція до щорічного збільшення кількості вчинених персоналом виправних колоній злочинів, а з 2005 р. - і корупційних діянь.

У структурі вчинених злочинів найбільшу питому вагу займають такі із них, як отримання хабара (ст. 368 КК) зловживання службовим становищем (ст. 364 КК)та злочини у сфері обігу наркотичних засобів і психотропних речовин та їх аналогів і прекурсорів (розділ XIII Особливої частини КК); ін. Більш того, в останні роки (2008-2014) збільшилась як загальна кількість зареєстрованих з боку персоналу виправних колоній злочинів, так і у цілому кількість злочинів, що були вчинені в

кримінально-виконавчих установах закритого типу, тобто прослідкується видима негативна тенденція їх розвитку та функціонування в умовах процесу виконання - відбування покарання у виді позбавлення волі.

Особливе занепокоєння викликає і той факт, що непоодинокими щорічно є злочинні прояви персоналу виправних колоній щодо особи засудженого (розділ 2 Особливої частини КК України «Злочини проти особи»): умисні вбивства, у тому числі при обтяжуючих обставинах; нанесення умисних тілесних ушкоджень, включаючи ті, що привели до смерті потерпілого; катування; т.ін.

Висновок. Підводячи підсумки по даному питанню роботи, слід констатувати, що сучасний стан, структура, динаміка та тенденції розвитку злочинів, що вчиняються персоналом виправних колоній, свідчать не тільки про стереотипність підходів у протидії даному виду злочинів, прорахунки в організації запобіжної та кримінально-виконавчій діяльності, т. ін., але й про необхідність посилення наукового супроводу цих явищ і процесів, та виступають додатковим аргументом залучення до боротьби з цими суспільно небезпечними діяннями усіх можливостей, форм, сил і засобів оперативно-розшукового запобігання злочинам, що й стало одним із елементів предмету даного дослідження.

Список використаних джерел

1. Інформаційний бюлетень про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2014 році. - К.: ДПтС України, 2014. - 58 с.

2. Дані про стан злочинності та правопорушень, вчинених персоналом органів і установ виконання покарань ДКВС України у 2005-2010 р.р. // Лист Державної пенітенціарної служби України. - 2011. - №- 622/лс. - 27 січ. - 100 с.

3. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. - К.: Видавничий Дім „Ін Юре",

2007. - Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. - 712 с.

4. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2001 р. за даними судової статистики // Вісник Верховного Суду України. - 2002. - № 4 (32). - С.15-25.

5. Судова практика розгляду кримінальних справ про службові злочини з ознаками корупційних діянь (статті 364, 365 та 368 Кримінального кодексу України), а також справ про адміністративну відповідальність за порушення вимог Закону України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією» // Вісник Верховного Суду України. - 2009. - №7 (107). - С. 24-32.

6. Інформаційний бюлетень про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2008 році. - К.: Державний департамент України з питань виконання покарань, 2009. - №1314 / Іл. - 12 бер. - 56 с.